

Hello

Hola

Bonjour

Hallo

привет

مرحبا

Hal

ZOLCZER PÉTER

NYELVTANULÁSI KÉSZSÉGFEJLESZTÉS (2. RÉSZ) SZÓKINCS

Miután a cikksorozat előző részében átvettük, hogy egy idegen nyelv tanulásakor miért nem kell félnünk a nyelvtantól, ebben a részben megnézzük, hogy miért érvényes ugyanez a megállapítás az oly sokak által ugyancsak nehéznek, fárasztónak és leginkább unalmasnak vélt szókincsfejlesztésre is. Viszont már az elején szeretném leszögezni, hogy nem lesz szó semmilyen csodamódszerről vagy varázstechnikáról, amellyel elkerülhetjük a memorizálást. A tudatos szókincsfejlesztés, főleg kezdő és középhaladó szinten, nem oldható meg anélkül, hogy memorizálnánk. (Ugyanakkor fontos tudnunk, hogy a memorizálás az egyik leghatékonyabb tevékenység, amivel fitten tudjuk tartani az agyunkat, megelőzve ezzel sokféle, főként időskorban jelentkező, elméhez kapcsolódó betegséget.)

Az egyetlen igazán támadhatatlan ajánlás, amit a nyelvtanulás során kaphatunk, hogy mindig mindenre keressünk több módszert, stratégiát és technikát, és ezekből válasszuk ki a számunkra legmegfelelőbbeket, majd lehetőleg időnként váltogassuk őket. Ez a tanács különösen érvényes a szókincsfejlesztésre, mivel ezt a készségünket rengetegféle módon tudjuk erősíteni. Nem létezik feketén-fehéren jó vagy rossz szókincsfejlesztő módszer. Ami az egyikünknek kedvenc technikája, a másikonál akár teljesen hatástalan is lehet. A teljesség igénye nélkül nézzünk meg itt néhány szókincsfejlesztési technikát, amelyekből válogathatunk.

A legtöbb nyelvtanár, nyelvmentor és poliglott megegyezik abban, hogy a tudatos szókincsfejlesztés egyik leghatékonyabb módja az rendszeres olvasás az idegen nyelven. Három dologra ügyeljünk:

- (1) olyasmit olvassunk, ami érdekelt minket;
- (2) olvasás során mindig legyen kéznél egy olyan jegyzetfüzet, ame-

lyet használunk is az új szavak jelentésének leírásához;

- (3) ha egy oldalon belül több mint 10-12 ismeretlen szóval találkozunk, váltsuk az olvasnivalót valami könnyedebbre, és térjünk vissza a szöveghez 1-2 hónap elteltével.

Olvasáskor, főként ha túlléptük az abszolút kezdő szintet, ne használjunk kétnyelvű szótárat. Szoktassuk magunkat hozzá az egynyelvű szótárhoz – így mikor egy szó jelentését keressük, a jelentés-leírások (szótári bejegyzések) által szintén bővülni fog a szókincsünk. Érdeemes beszerezni egy e-könyv-olvasót, amelyek legtöbbször alapértelmezetten tartalmazznak egynyelvű értelmező szótárakat, így olvasás közben az ismeretlen szóra pöccintve azonnal megjelenik annak jelentése a képernyőn.

Mivel a kiejtés is fontos, az olvasást mindenképpen érdemes kiegészítenünk valami olyan tevékenységgel, melynek segítségével az új szavak kiejtését is megtanulhatjuk. Erre az egyik legjobb módszer az, ha filmeket, sorozatokat, dokumentumfilmeket vagy bármilyen más audiovizuális forrást követünk, rendszeresen. Kezdként tegyük ezt magyar felirattal, de amint elérjük az erős középhaladó szintet, váltsuk a felirat nyelvét a hangszávvá megegyezőre. Ezáltal egyszerre látjuk (olvassuk) a szót és halljuk is annak kiejtését – a két forma erősíti egymást a memóriánkban. Alternatív megoldás a hangoskönyvek hallgatása, aminek viszont hátránya, hogy nincs vizuális közeg, ami miatt úgy érezhetjük, hogy több az ismeretlen szó, amiket a vizuális kontextus hiánya miatt nem tudunk értelmezni.

Nagyon hasznos tud lenni, ha egy adott szó megtanulásakor a szó összes létező, de legalább a leggyakrabban előforduló formáit is hozzátanuljuk az eredeti jelentéshez. Pl. az angol 'beautiful' (gyönyörű) szóhoz

könnyedén hozzátanulhatjuk 'beauty' (gyönyör), 'beautifully' (gyönyörűen), 'beautify' (gyönyörűvé tesz) formákat, sok legyet ütve ezzel egy csapásra.

Vannak, akik számára hatékony, ha szótövekből indulnak ki, majd ezek szerint egész szócsoportokat tanulnak meg. Pl. ha megtanuljuk, hogy az angol 'soc' szótó a latin 'socius' (szövetséges, társ) szóból származik, könnyen hozzátanulhatjuk a 'society' (társadalom), 'association' (szövetség, társaság), 'sociable' (társas) vagy 'social' (társasági, szociális) szavakat.

A szókártyák (az egyik oldal a szavat, a másik oldal 2-3 példamondatot rejt idegen nyelven) szintén nagyon hatékonyak tudnak lenni, de fontos, hogy mindig legyen belőlük három kupacunk:

- (1) szavak, amelyeket már nagyon jól tudunk – ezeket nagyon ritkán fogjuk elővenni;
- (2) szavak, amelyeket nagyjából már tudunk, de azért nem árt, ha rendszeresen előveszünk;
- (3) szavak, amelyeket még egyáltalán nem jegyeztünk meg.

A lényeg, hogy a kártyák folyamatosan áramoljanak a harmadik kupacból az elsőbe.

A végére hagytam a kedvencemet, a szókincsfejlesztő szoftvereket és alkalmazásokat, melyek közül a Memrise-ot szeretném kiemelni. Ez az e-szókincsfejlesztő elérhető számítógépen és okostelefonon keresztül is. A Memrise lényege, hogy a szavakat vizuális és nyelvi asszociációk alapján tanítja, így az új szavak eleve egy asszociációs hálóként tárolódnak a memóriánkban. Az alkalmazás kiváló jellemzője, hogy megjegyzi, mely szavaknál szoktunk megakadni, tévedni, és ezeket prioritálva az ismétlésekben, könnyedén megtanítatja velünk jelentésüket.

Válasszunk kedvünkre a fenti módszerek közül, és jöjjenek az új szavak!